

## РЕЦЕНЗІЇ

**Ольга Квасниця**

Львівський національний університет  
імені Івана Франка,  
вул. Університетська, 1, Львів  
olha.kvasnytsia@lnu.edu.ua  
ORCID: 0000-0001-5364-5046

### Рецензія

на монографію колективу авторів:

**Олеся Дроздовська, Василь Габор, Мар’яна Комариця, Сергій Блавацький,  
Божена Іваницька, Надія Кулеша, Лідія Сніцарчук, Зоряна Наконечна,  
Христина Білограць, Емілія Огар, Зоряна Галаджун,  
Ольга Гарматій, Олена Кузнецова**

**“Ukrainian journalism: history and modernity”**

**(“Українська журналістика: історія і сучасність”). – Lambert Academic Publishing, 2020**

Українська журналістика є унікальним феноменом, що маркує існування українського народу і забезпечує тяглість ідеї державності на рівні текстів культури впродовж століть. Відтак актуальність англomовної праці “Українська журналістика: історія і сучасність” є очевидною, оскільки новітні дослідження, з одного боку, посутньо доповнюють пласти історіографії журналістикознавства, з іншого – стають новим джерелом знань для фахівців медіастудій на предмет впізнаваності України у світі, особливо в контексті актуалізації запиту пізнання українського світу в часі війни Росії проти України.

Архітектоніка наукової праці складається з двох частин, які охоплюють минуле і сучасне української журналістики в діяхронному і синхронному розрізі.

Тематика і проблематика досліджень колективної монографії зумовили хронологічні межі, які охоплюють період кінця XIX початку XXI ст.

Так, перша частина монографії “Історія української журналістики XIX–XX ст.” нараховує дев’ять розділів, які присвячені знаковим проблемам, іменам та явищам. Зокрема Олеся Дроздовська у праці “Українська журналістика в універсумі персоналій” зосереджує увагу на потенціалі біографічного методу, який дозволяє не лише заповнити “білі плями” в історіографії українського пресознавства, а й реконструювати етапи розвитку національної журналістики та ролі її пасіонарних творців.

Розвідка Василя Габора “Українська преса Закарпаття кінця XIX–XX ст.” вивчає специфіку української преси австро-угорського періоду, часів Чехословацької республіки та Карпатської України. Мар’яна Комариця вибрала предметом наукового дослідження релігійне видання “Нива”, яке виходило в першій половині XX ст. під керівництвом глави Української греко-католицької церкви Андрея Шептицького і стало освітнім, економічним та культурним інститутом в житті української громади.

Цінною, з погляду на наукову новизну, є розвідка Сергія Блавацького “Українська франкомовна преса в Швейцарській конфедерації (1915–1921рр.)”, в якій автор, застосувавши транснаціональний компаративний підхід, вивчив недосліджені досі франкомовні видання українських громадських і політичних діячів Українського бюро в Швейцарії першої чверті XX ст., довівши органічну присутність української культури в загальноєвропейському гуманітарному дискурсі та досвід ведення інформаційної кампанії щодо України та її ролі в Європі та світі.

Божена Іваницька аналізує становлення вузькогалузових видань у розділі “Спеціалізована преса Галичини кінця XIX–початку XX ст.”, що відображає розвиток окремих галузей суспільства і відповідної преси, а також просвітницьку роль останньої, що було свідомою відповіддю редакторів, авторів і видавців на запити часу і потреби українського народу.

Авторка розділу “Українська еміграційна преса міжвоєнного періоду” Надія Кулеша аналізує видання, які виходили в Німеччині в часі між двома світовими війнами XX ст., зусиллями українців, що вимушено опинившись за кордоном після поразки Української Революції 1917–1921 рр., організувалися як засновники, видавці, редактори та автори в інтелектуальний, суспільно-політичний та видавничий рух на тлі геополітичних процесів, що переживала Європа та Україна того часу. Вивчення еміграційної преси цього періоду по суті доповнює “білі плями” української журналістики як цілісної системи, в яку інтегровано пласт еміграційної преси.

Праця Лідії Снідарчук “Журналістика і журналісти: дискурсивні практики української преси Галичини міжвоєнного періоду” розширює вивчення проблематики української журналістики 20–30-х років XX ст., коли політично і юридично життя української громади і її преси було обумовлено боротьбою за свої права у складі Речі Посполитої. Видання “Діло”, “Свобода”, “Новий час”, “Українські вісті” не лише інформували, а й, виконуючи публіцистичну функцію (“hard journalism”), формували світогляд своєї аудиторії.

Предметом розвідки Зоряни Наконечної стала плідна діяльність видавництва Івана Тиктора “Українська преса”, яке успішно функціонувало в Галичині з 1923 до 1939 року, забезпечуючи інтелектуальний і культурний розвій української громади.

Хронологічний каркас колективної монографії продовжує стаття Христини Білограць “Особливості функціонування української студентської періодики (з 1945 року до сьогодення)”, в якій авторка критично вивчає специфіку молодіжної преси радянської доби, що, будучи ідеологічно заангажованою і цензурованою, виконувала пропагандистську функцію комуністичної партії того часу, а також українські молодіжні видання 90-х років XX ст., редакційна політика яких змінилася відповідно до нових суспільно-економічних умов транзитної доби.

Друга частина колективної праці “Актуальні питання сучасної журналістики” складається з чотирьох розділів.

Так, розвідка Емілії Огар “Книжкова журналістика в термінах журналістики культури: український досвід” досліджує феномен “book journalism” в українському культурологічному дискурсі й артикулює потребу інституалізації цього концепту у вітчизняних наукових медіадослідженнях та журналістській практиці.

Розділ Зоряни Галаджун “Мова друкованих видань в Україні” присвячено вивченню лінгвістичного питання преси етнічних груп в хронологічних межах 2016–2019 років, що дозволило зафіксувати стан мовної практики в ЗМІ України. Так, двомовний дискурс (українська/російська мови ЗМІ) залишався панівним, упосліджуючи статус державної мови титульної нації і продовжуючи латентну русифікацію суспільної свідомості українських громадян, а видання міноритарних спільнот, за висновком дослідниці, потребують підтримки і захисту з боку держави.

Ольга Гарматій у розділі “Журналістика і соціологія: використання результатів опитування громадської думки в медіа текстах” порушує актуальне питання синергії соціологічної науки і журналістської практики, зокрема, коли йдеться про коректне використання та інтерпретацію даних у масмедійних матеріалах та пошук вартих довіри соціологічних компаній.

І замикає монографію розділ Олени Кузнецової “Свобода ЗМІ в Україні під час пандемії”, в якому звернено увагу на ролі фундаментальних демократичних засад щодо ефективного інформування громадськості про COVID-19.

Як рекомендація, рецензент пропонує врівноважити за обсягом обидві частини наукової розвідки, оскільки перша вдвічі більша за другу, хоч, звісно, це зовсім не применшує наукової вартості колективної праці “Українська журналістика: історія і сучасність”, що є вислідом спільних зусиль таких українських наукових центрів, як Інститут пресознавства Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника, кафедра журналістики та засобів масової комунікації Національного університету “Львівська політехніка” та кафедра PR і журналістики Української академії друкарства.